

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1959
ЯНВАРЬ
13
ВТОРНИК
№ 9 (4237)

Өртөз 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Чеди чыл аттыг чаарткычы саналдар
фондузу (1 арын).
Ийн хонгаш чизе бүртүкел (1 арын).
С. Очур.—Кыргыздын марксисти-
калык өөрчүлгөсүн бекиткенден (2 арын).
С. Шалчима.—Ажылчы чоннарынын хо-
мушдарын болгаш бийлигиштеринин
шайттыларын чурумчулар (2 арын).
Школа темизин (2 арын).
Н. Чырткан.—Анык башкыны

дуржулганын (2 арын).
Я. Молодой.—Пенсия тыпсыр докумен-
тарин шын кылды (2 арын).
КИЖИНИ АЖЫЛ-ИШ АЛДАРЖЫДЫ
ТУРАП: Д. Байыр-оол.—100 койларга
чыла 130—150 хураганарын алыр арга
бар (3 арын).
А. И. Микоянын АКШ-та чоруп тура-
ры (4 арын).
КУР-нун камгала министрствотунун
төлөөлгөсүнүн медеттеги (4 арын).

ЧУРТТАКЧЫ ЧОННУҢ ОРТУЗУНГА САНИТАР ПРОПАГАНДАЗЫН КҮШТЕЛДИРЕР

Совет кижилеринин калкынын дугай-
гымда, оларнын өөрчүлүгү, култур-
лугу чуртталганын дугай-
гымда партия биле чыңаа могой шы-
лааг чок сагын салып келген бол-
гаш салым-дара турар. Бу талаш-
биле чикке кылдыр чүгө эрткен
чылын бестин бестин олоока бөд-
жөт бугаар калк камгалаанын
херэонге 45 миллион рубльни ча-
гуулаанын чугааларга-ла четир.
Ол чагай сагын салымшынын
СЭКП-нин XXI съездинде эш
Н. С. Хрущевтин иштелини те-
нестерине база-ла онза тодоо-биле
илеретинип турар. Калк кам-
галаанын, санитар-профилактика-
лык албан черлерин улам ынай
кеңейтеринде калк камгалаанын
ылда айтып турар. Ам келер чеди
чыла бестин областын калк
камгалаа албан черлерин чүгө
туугаарына капитал салымшы-
ны 31,8 миллион рубль түгө
көрдүтүп турар.

санитар-чырыдышынын дугай-
гымда лекция, беседаларын барыч
чорутпай турар.

Ол албан чери бодунун бүгү
ажылчы чүгө кабинетке эвес, а
мааса фонун ортузунга чорутуп,
санитар-чырыдышынын талаш-
биле брошюраларын, анык-бүрү
плакаттарын областын пом үндүр
чери-биле калк үндүрүп чүгө-
лөт.

Оон-биле холбаштыр РСФСР-нин
политиятыр болгаш эртем билгилер
интердир ниятилерин тыва сал-
гынын медицина талаш-биле
секциясы (удуртучу эш Пулов)
медицина болгаш санитар-гигиена
темаарына лекцияларын көчүрүп
өзөш ажалды кылып турар. Ол
ниятилерин келгүннеринде бүт
делегей байдалын азы эске кал-
дыр бир чүгө дугайында тема-
ларга лекцияларын багыт эвес ном-
чуур ажи Залкман дег лекторлар
Кызылда болгаш районнарда өзөш
эвес. Бир эвес олар медицинанын
болгаш санитар-чырыдышынын
темаарына лекцияларын хөй-би-
ле ажалды кылып, номчуп турар
болса, улам эки болур ужурут.
Бу талаш-биле тыва дыл кырыга
лекциялар барыч номчутуунай
турарын чөптүр деп санап болбас.

Кижинин калкышылыга кол чу-
гула чүгөдү бирөөн—санитар-ги-
гиена болса, ажылчы чоннарынын
калыын камгалаанын болгаш
аарыларын болдурбас дөш баш
ухур алыр чугула кемчелерин
бирөөн болур. Бестин областа ону
калбаа-биле нестердери чугула
болгаш ол бүтү хөй-нигитин хе-
рөө болур. Ылангыч дүң чаа-ла
пешкун амыдырады чораш, суур-
жун амыдырады пешкун араттары
нын арыг-шевер, културлуг амы-
дыра-чуртталга чачкытырар дөш
бу талаш-биле кылр ажалдар
бисте ам-дара дика хөй.

Областа сөөлүгү каш чылдарда
бу талаш-биле уаг ажалдыр чор-
руттуган болбайла. Мичалза-
жөө бу чугула херекче чамдык
эмнеге албан черлери болгаш чер-
чер Советтери ам-дара кошмак ки-
чоней салып турар. Чикээ, чоок-
та чаа Чөөн-Хемчик районун эм-
неге ажалдыкчыларын чөвүл
хураанын колхозчу араттарынын
културга амыдырады бестери
дөш дөшкө медицина ажалдык-
чыларын ролу деп айтырып
чугаалашын турар. Чыдаган көдө
Советтин дарагы эш Бора-Козени
бу талаш-биле шыгып шүтүчү-
дөн. Чырамыда эмнеге салбыр
каш чылдар дургузунда септе-
тимөөн, оон ажалдыкчыларын
ажылдар таарымчалыг байдал тур-
густуулан. Бир тээ эмнеге сал-
бырын бодунун байдалы ында
турар, мина чонун ортузунда са-
нитар пропагандалынын дугайында
кадык чугаа турарын ында?

Чонун ортузунда санитар про-
пагандалык нестердери областын
Санитар-чырыдышынын баш-
кынын, санитар-эпидемиолук ста-
циясы, кол ролду ойнаар хүлээл-
гилер. Мичалзажөө олар боттар-
нын хүлээлгенин багыт хүсөдип
турар дээрин шүт чугаалар хе-
рек. Чикээ, Санитар-чырыдыш-
ынын башкынын кол ажиш П.
Черашин арыг-шеверин музейин
Кызылга организастапкан,
бүтү-ле чүгөдү оон-биле болган деп
сагын амыр олурун болган бо-
дунун бүтү ажалын солунар ре-
дакцияларын таймалыр чарал-
дар бөри-биле кылааралыгын
турар. Ол болгаш ам албан че-
ренин ажалдыкчылары көдө чо-
нун ортузунда медицинанын болгаш

Бестин областа эң эки арыг-ше-
вер колхозчу суур, колхозчуун
башкыныга эң эки амыдыра-чур-
талга дөш чарыш чоруп турар.
Мичалгаш чонун ортузунда са-
нитар пропагандалы калбаа-биле
нестердир ажал онза чугула ужу-
дузуг болуп турар. Манса шит-
пирлиг ролду районнарын кол
ажилер база суурларда эмнеге
салбырларын ажалдыкчылар
ойнаар апар.

Амгы үдө СЭКП-нин XXI съез-
динде уткуштур уаг ажалдыр
чорутуун турар. Оон-биле хол-
баштыр чонун ортузунда са-
нитар гигиенанын дугайында пропаган-
даны калбаа-биле нестердирде
оон-биле дүштүр чорудар ужу-
дуг.

РСФСР-нин Дээди Сөвединге соңгулдалар талашы-биле Төп соңгулда комиссиязынын составын бадылаар дугайында РСФСР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун

ЧАРЛЫ

«РСФСР-нин Дээди Сөвединге соңгулдалар дугайында
Дүрүмүн» 36 болгаш 37 чүгөдүнде үндөлдөш,
РСФСР-нин Дээди Сөвединге соңгулдалар талашы-биле
Төп соңгулда комиссиязын хөй-ниги организаста-
лыгын болгаш ажылчы чоннар ниятилеринин да-
раанында төлөөлгөчлери составтыг кылдыр бадылаар:

Төп соңгулда комиссиязынын даргазы Прохоров
Василий Ильич—Профессионалдар Эвилелинин Бүтү-
эвилел Төп Чөвүлгөдөн.

Төп соңгулда комиссиязынын даргазынын орала-
чызы Павлов Сергей Павлович—Бүтү-эвилелдин
Аныктарынын Ленинчи Коммунист Эвилелинде.

Төп соңгулда комиссиязынын секретары Тищенко
Владимир Носифович—Култура ажалдыкчыларын
профессионал эвилелинде.

Төп соңгулда комиссиязынын кеңигүннери:

Устинов Владимир Иванович—Москва хоорайнын
коммунист организастаында.

Родионов Николай Николаевич—Ленинград хоорай-
нын коммунист организастаында.

Соболев Леонид Сергеевич—РСФСР-нин Чогаалчы-
лар эвилелинде.

Белов Павел Алексеевич—Армения, Ужар-чүгө
болгаш Флотка дузаларынын Бүтү-эвилел эки-тура
Ниятилеринин (СССР-нин ДОСААФ).

Трипокина Людмила Васильевна—Ставрополь край-
нын көдө ажал-агы болгаш белеткелдер ажалдык-
чыларын болгаш албан-хаакчыларын профессионал
эвилелинде.

Клепиков Иван Федорович Хабаровск крайнын ком-
мунист организастаында.

Рыбанов Александр Александрович—Горький обла-
ста «Кызыл Соромо» заводун ажалдыкчыларын, ин-
женер-техниктиг ажалдыкчыларын болгаш албан-
хаакчыларын.

Семенова Любовь Алексеевна—Бурсь областын
Стрелец районда В. И. Ленин аттыг көдө ажал-агы
артелинин колхозчуларында.

Устинова Татьяна Афанасьевна—Омск областын По-
дгавск районда Калинин аттыг көдө ажал-агы арте-
линин колхозчуларында.

Елисеев Иван Николаевич—Сталинград областын
«Сталинградтроту» черинин тууг ажалдыкчы
механизастарынын өргөлинин ажалдыкчыларын,
инженер-техниктиг ажалдыкчыларын болгаш ал-
бан-хаакчыларын.

Анисимов Александр Давыдович—Челябинск обла-
ста Магнитогорсктын металлургия комбинатынын
ажылдыкчыларын, инженер-техниктиг ажалдык-
чыларын болгаш албан-хаакчыларын.

РСФСР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. ТАРАСОВ.
РСФСР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары И. ЗИМИН.

Москва, 1959 чылдын
январь 10.

Ажылчы чоннар депутаттарынын областар болгаш крайлар Советтеринге соңгулдалар талашы-биле крайларнын болгаш областарнын соңгулда комиссияларынын составына кандидаттар депшидилгези

Ажылчы чоннар депутаттарынын областар болгаш крайлар Советте-
ринге соңгулдалар талашы-биле

январьнын 10-да Россия Федера-

циясында өгөлөөн.

Күртүненин болгаш хөй-нигитинин

чугула херөө болур чонун Бүтү-
эвилел чизе бүртүкел чорударын
га белеткел ажалдыкчылар областын
хоорайларынын, районнар төптери-
нин, колхозчу суурларын хөй ке-
зинде чедимшигнин чоруп турар
деп «Шынын» корреспондентиз-
мизе беседанга областын статис-
тика өргөлинин начальниги эш
Н. Иконников меделгезин.

Чонун чизе бүртүкел чоруда-
рын удуртур 15 килдистер, инст-
руктор-контролерларын 91 учас-
токтары, 450 ажал кол болгаш
хаагалы албан черлеринде (школа-
ларда, интернаттарда, аалчылар
башкындарында болгаш өскөдө-дө)
190 ажал саналга участоктары
тургустунгулаан.

Чуртталгаларын санын чогуур
чурум бугаар шын бүртүкел
кадрлар боттандырар. Областа чизе
бүртүкел чорударына нияткан-би-
ле 930 ажал кадрлар белеткел-
гени. Күртүненин мурунда тургус-
туган уаг сорулганы херек кы-
рында боттандырар чорудар чизе-
лерге 29 коммунистер, 28 ажал
комсомолчуларын шайл тургускан.
Чизелерин хөй кезин—383 ки-
жи херезкенер болуп турар. Олар-
нын иштинен 29 кижи дөш, 256
кижи ортук артегин. Башкылар-
дан 165 кижи, дөш өргөлиге чер-
леринин студенттеринен 35 кижи

Тухватуллин Зиганур Зиннатович—Башкыр АССР-
нин «Туймазанефть» черинин нефть тывыжынын өргө-
лелинин ажалдыкчыларын, инженер-техниктиг
ажылдыкчыларын болгаш албан-хаакчыларын,
Дамбаев Октябрь Гармаевич—Бүтү-эвилелдин Аны-
ктарынын Ленинчи Коммунист Эвилелинин Бүтү-
эвилел организастаында.

Джамалова Раиса Магомедовна—Дагестан АССР-
нин медицина ажалдыкчыларын профессионал эви-
линде.

Шериева Ирина Хасановна—Кабардин-Балкар
АССР-нин култура ажалдыкчыларын профессио-
нал эвилелинде.

Васильев Ильяман Манжигевич—Калмык АССР-де
«Сапра» совхозун ажалдыкчыларын болгаш албан-
хаакчыларын.

Богданов Владимир Семейович—Кара АССР-нин
Шуйск-Виданскде ыш ажал-агынын ажалдык-
чыларын, инженер-техниктиг ажалдыкчыларын
болгаш албан-хаакчыларын.

Филиппов Дмитрий Тимофеевич—Коми АССР-де
«Воркутауголь» комбинатын №1 «Кашталына» шах-
тамын ажалдыкчыларын, инженер-техниктиг
ажылдыкчыларын болгаш албан-хаакчыларын,
Белуосова Зинаида Егоровна—Марий АССР-нин Ме-
ведск районда Калинин аттыг көдө ажал-агы арте-
линин колхозчуларында.

Горбунова Мария Сергеевна—Мурда АССР-нин
Кочкуровск районда Ленин аттыг көдө ажал-агы
артелинин колхозчуларында.

Бекмурзаева Зоя Дмитриевна—Соңгу-Осетин АССР-
нин чырыдышын, дөш шыла болгаш эртем албан
черлеринин профессионал эвилелинде.

Курбангалеева Халима Мухитдиновна—Татар АССР-
де Казаньнын В. И. Ульянов-Ленин аттыг күртүне
университетинин студенттеринен, профессорла-
рында болгаш башкыларын.

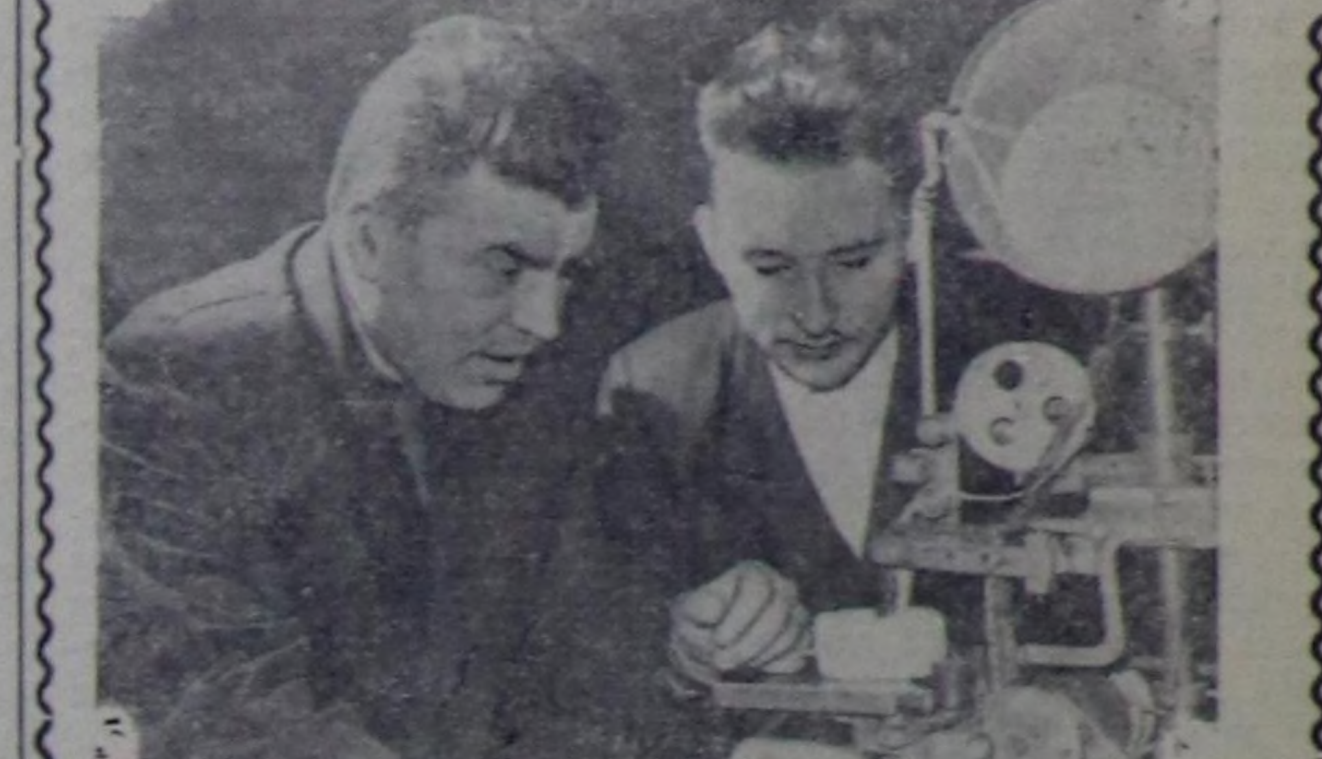
Никитин Иван Федорович—Удмурт АССР-де Ижев-
скийн металлургия заводун ажалдыкчыларын,
инженер-техниктиг ажалдыкчыларын болгаш ал-
бан-хаакчыларын.

Калугин Михаил Иванович—Чечен-Ингуш АССР-ин
нефть болгаш химия үлгүлүгүн ажалдыкчыларын
профессионал эвилелинде.

Кузьмина Александра Федоровна—Чуваш АССР-нин
Яльчик районда «Тиндэте» көдө ажал-агы арте-
линин колхозчуларында.

Ночаев Иван Федотович—Якут АССР-нин про-
фессионал эвилелинде область чөвүлгөдөн.

Чеди чыл аттыг чаарткычы саналдар фондузу



Чуваш АССР. Чеди чыл аттыг чаарткычы саналдар фондузун
тургузар дугайында Москвада «Каучук» заводун ажалдыкчыларын
өргөлелин санын Чөвөсарын электростанция заводун
рационализаторлары болгаш чогаалдыкчылары дөшкөнөр.

Олар болза чеди чылдын дургузунда ол фондузе он миллион
дан өзөш эвес рубль килер деп шиттирлөөн болгаш моск-
вичаларын үнелиг өргөлиг дөшкөнөр республиканын бүтү-
рүлгөлеринин коллективтерин кылгырлар.

Бүдүрүлгенин рационализаторлары эрткен чылын он-он са-
налдарын килерген. Оларын негестеринен бир миллион 200
мун рубльдин камгалаан завод алган.

Чаарткычыларын аразында инженерлер А. А. Поддчий болгаш
В. М. Шибанов онза мичалганын, олар электи катушаларына
чаа станокту бодп кылган. Ол станокту ажалга килери
күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн дык бедидер болгаш ажалдыкчыларын
күш-ажалын чингедир.

Чурунта: инженерлер А. А. Поддчий (солгай талашында) бол-
гаш В. М. Шибанов олар боттарынын бодп кылган станокта.
Фотогу Ю. Ананьевтин. СЭТА-нын фотохрониказы.

Ажыл иш улам соруку кирген

АРЫН-БАЖЫ. (Телефон-биле). Болхотун тууг бригадалы (бри-
гадир эш Балчы-оол) Пленумун
шиттирин танышкан, амгы кылп
турары 160 ууглар өөренир сес
чыл шылазынын болгаш 250 олут-
пир танышкан, күш-ажалын
улам соруку кирген ажалдык турар.
Болхотта парторганизация сек-
ретары эш Сары-оолун редакцияга
дынытканы болза:

—Артель бүдүрүлгенин бүтү
адырларын танымыла хураалар
улам кылбарын турар. Болхот төвү-
ге болгаш бригадаларга болган
14 кезе танымыла хурааларына
480 ажал кил килерген. Болхот-
чу тарааалар, малчынар, тууг
ажалындын башкылары Пленум-
нун материалдарын болхотту бол-
гаш районун амыдырады хол-
баштыр ханы өөренип турар.

Болхотун ийги сүт-баран
ферманын коллектив 1958 чыл-
да күртүне 64 тонна сүт белетке-
рин хүлээлгеш, херек кырында он
5 тоннамы ажал саткан. Ол болза,
партиянын XXI съездинде малчы-
нарын күш-ажалын белз болур.

Артель бүдүрүлгенин планында
ивек бүдүрүлгөн 900 кг сүт сап
алыры көрдүгөн. Эрткен чылын
саанчыларын барыч нурутуу оон
ыракта ажыган. Чикээ, Ылаха—
1000, Ачимаа—1050, Ширмаа—
1055 кг сүтү саган. Олар чеди
чыл планынын баштайгы 1959
чылында ивектен ортума-биле 1300
килограмдан куду эвес сүтү саа-
рына бүтүлгөдү.

Болхотун мал амы үдө менди
болгаш хүр кыштагал турар. Ий-
дыг болза-да, олче кичээлгенин
суларатайын, күштү улам-на немен,
фермаларда мал чечини куртавын
ин көүлөдүп турар. Болхотта ком-
сомол организастаы (секретары
эш Сөдөн-Сурун) кыштагалда мал-
чынарга дуулаажыр 25 кижи
составтыг комсомол-аныктар брига-
дын организастаан. Олар мал чечи
сөөртүп, какаа ишти арылгар,
негестинин келген еске-дө ажал-
дарын чорудуп турар.

Чизе чогуур үзүнде бүртүкел-
рин болгаш ол чугула кампанын
организастыг чорударына бүтү та-
лазы-биле дуулаажыры парти-
я болгаш ажалдык чоннарын
кылгырлар турар. «Бүтү партия, со-
вет, профсоюз, комсомол орган-
нарын болгаш бүтү хөй-ниги
организастаыларын хүлээлгени
болза бүтү уагустуу хо херөөн үл-
герлиг боттааларда чизе бүртү-
кел ажалдыкчыларын боттаалар-
да аралыг дуа чедирерин ханы-
лар болур» деп Кылгырында айт-
кан.

Партиянын болгаш чааалтын бо
кылгырларын амыдыралга бот-
тандырышкан, чонун чизе бүртү-
келни организастыг чорударынче,
чизе бүртүкелден чангыс-дө ба-
жын, чангыс-дө кижи астыгып
артуан база чангыс-дө кижи дөш-
кыр бүртүкелден турарына бүтү
кемчелерин алыр амы үдө басты
чугула сорулганыс болур.

Коммунист партиянын удурту-
галы-биле совет уагустун челин ал-
ган бүтү делегейге төвүлгү чедим-
шигери чизе бүртүкелди матери-
алдарына тодаргай-биле көрүп-
чүктелер. Чизе бүртүкелдин түп-
недери бестин чуртуува ком-
мунист тургуушкунун план-
дарын чогааларына болгаш олар-
ын амыдыралга боттааларына
уаг ролду ойнаар.

Соңгулдаларга белеткел эгелгезин

Россия Федерациязынын Дээди
Сөвединге болгаш ажылчы чоннар
депутаттарынын чер-чер Советте-
ринге соңгулдаларга белеткел ажал-
дары бестин областа эгелгезин.

Амгы үдө хоорайларда, район-
нар төптеринде болган какаа Совет-
терде соңгулда өргүтүлгөсүн кы-
лыгдарына тодаргайлаар ажал
чуруп турар. Чер-чер Советтеринге
эрткен соңгулдалар-биле денгээрде
соңгулда өргүтүлгөсүн саны ам
алган неменжир.

Кызылга талашы Сөвединин соң-
гулдалар талашы-биле 20 болгаш
хоорай Сөвединге соңгулдалар тала-
шы-биле 105 өргүтүп тургустун-
гулаар.

Областа нияткан-биле чер-чер
Советтеринге соңгулдалар талашы-

биле 2388 өргүтүп болгаш РСФСР-
нин Дээди Сөвединге соңгулдалар
талашы-биле — бир өргүтүстү-
нүр.

Соңгулдаларын организастаары-
биле болгаш чорудары-биле 175
комсомолдор ажалдырлар.

Бестин соңгулда системавыста
калбак демократизмни чаа пле-
решкени болза чер-чер Советтери-
ни депутаттарынын санын көвө-
деткени болур. Чикээ, какаа Совет-
терин хөй нурутууна 15 депу-
таттарын орунга 20, районнар
Советтеринин 35 депутаттарынын
орунга 40, район чачыгалыг хоорай
Советтеринин 35 депутаттары-
нын орунга 50 депутаттар со-
гуттурлар.

Кадрларның марксист-ленинчи өөредилгезин бедик деңгелге

Бистия чуртунушка коммунисттик тургузунга чүгөтө материал-техниктик базаны улам ийнип жеткери өөс, харын бүтү совет кижилерин медресинин бедик деңгелге база негеттерин деп, партия бисти өөредип турар. Мынчанам пропаганда болгаш масса-политиктиг ажалды улам ийнип жеткери, коммунисттик кижилеринин айтырлары партия, комсомол, профсоюз болгаш өскө-дээ хей-ниги организацияларын кичинекейинин төүтүн турар учурут.

СЭКП-нин өтүр райком болгаш партия өгө организациялар партия чырымдыкчынын четкисинге 1958—1959 өөредилге чылым өрткөн чылдардан организастыг өгөдөн. Өөредилгенин аны-бүтү хейирлеринде 233 коммунисттер болгаш партия кижигүтү өөс ажалда тыгынган.

Партия пропагандалын идея-теоретиктик деңгелге пропаганда болгаш лектор кадрларын, оларнын теория талазы-биле белеткенден улуг хамаарып. Районун партия организацияларын белгүлери, семинарларын учурутууа бедик ажал-агынын тусай артемингелерин, партия, совет активтен болгаш бедик интеллигенциядан бедик болгаш ортумак өрткөн эштерин ийнип алган. Өөредилге чылы өгөдөн бедик пропагандаларын үш конук семинарын райком өрттирген.

Партия чырымдыкчынын четкисинге 1959—1965 чылдарда СЭР-нин улус ажал-агынын хейирлеринин контроль чургайлары дугайында өш Н. С. Хрущевтин иш-теориянын тезистерин база СЭКП ИК-нин декабрь пленумунун материалдарын ам өөренип доову турар.

Белгүлери улуг өөс, чыже. «Коммунисттер орук» колхозта тодарай экономика өөренип белгүтү (пропаганда өш Кечин-оол), Чаа Суурда, Сагалы чеди чыл шкөөлөндө партия төгүтү өөренип белгүтү (пропаганда өш Метеп-оол, Чодал-оол), «Кызыл туз» колхозтун Хорунут-Ойла № 1 сүт-бараан фермында аграр политика өөренип белгүтү (пропаганда өш Баазаан) кичөөлөрдүн өш чорудуп турар деп чүвени демгелээр керек. Ам белгүлөргө кичөөлөр туралы, организастыг, диннакчыларын

идеялык кижилерин-биле өрттүп турар. Ийди партия организацияларын секретарлары кичөөлөргө олжуртуп, коммунисттерин политиктиг өөредилгенин дугайында айтыртып партия организацияларын бюрократ болгаш партия хуралдарында өй-өйдө чургайлып турар.

Диннакчылар аграр политиканын айтырлары, коммунисттер партиянын болгаш Совет чазатын иш-тики болгаш даштыкы политиказын айтырларын хандыр өөренип улуг сунууларын илеретип туралар. «Торгалыг» болгаш «Коммунисттер орук» колхозтарда тодарай экономика өөренип белгүлери диннакчылар Лайзаа, Бурю, Даваз, Сенден, Самбыдай, Аза-Хе; Сагалы болгаш Солгур чеди чыл шкөөлөндө партия төгүтү өөренип белгүлери диннакчыларын Кыстан, Намчал олар өөренип өрткөн материалдарын өш ийнигедип ап туралар.

Партия чырымдыкчынын систематика белгүлери ажалында тургучулук контроль тургучулук сунуула-биле партия райкомунун ажалдакчылар, партия активчилер кичөөлөргө олжуртуп, пропагандалар болгаш партия организацияларын секретарларын практика дугайы өрттүп турар.

СЭКП райкомуну бюрократ чаз районда коммунисттерин политиктиг өөредилгенин канчээр чорудуп тургучулук дугайында айтыртып чургайлып көрөт, бар четкистерин илереткен.

Район төүндө партия төгүтү өөренип белгүтү (пропаганда өш Сапыркан), «Коммунисттер орук» колхозтун Арыг-Бажы сүт-бараан фермында аграр-политик өөренип белгүтү (пропаганда өш Серен-Дорж) өөредилге чылы өгөдөн бедик 2—4 кичөөлөрдүн өшкен. Чамдык пропагандалар оларга дааскан партия даштыкы шкөөлөндө күтүдөн, кичөөлөрдүн идея-теоретик талазы-биле куу деңгелге өрттирип турар. Чыже, «Торгалыг» колхозтун даргазы өш Мирчинин кыда тодарай экономика өөренип белгүлери учурутууа райком бюрократ болгаш турган. Эш Мирчин чүгө чыгыс

кыжөө өрттирген, — колхоз даргазы кыж чык болуп чүе-дир — дөш, кичөөлөр өрттирер пропаганда кыжыр кыда шкөөлө директор өш Кыстанын ол «токулаан». «Кызыл туз» колхозта партия төгүтү өөренип белгүлери пропаганда өш 3. Очур 1959—1965 чылдарда СЭР-нин улус ажал-агынын хейирлеринин контроль чургайлары дугайында СЭКП-нин ХХІ съездинде өш Н. С. Хрущевтин иш-теориянын тезистерин белгүтү өөренип турда, ол материалдарын тус черин амдыралы-биле хей-баштырбай, анаа солгунан номчула кылып кичөө өрттирип турган.

Марксист-ленинчи теориянын ийнигедип алырунга кичөөлөргө салбас, кичөөлөр үөр кижилер партия, совет активчилерин арзында база бар. Ийнигедип өштер Мандан-Хоруту, Партия, Дүндөй, Түртык-оол олар 4—8 кичөөлөрдүн өшкен, ол кышам колхозчу активчилер Магал-оол, Санчат-оол, Бадрыткы, Бурю, Окал-оол болгаш оон-дээ өскөр өшкен ам кичөөлөрдүн чыдаган чок өшкен.

Партия райком, ийнигедип оон пропаганда болгаш агитация кидиз марксист-ленинчи теорияны боттары өөренип турар активчилер бедик консултацияларын, беседаларын кончуг ховар чорудуп турар деп чүвени минир керек. Полит.экономика боттары өөренип турар район төүндө активчилерге өөредилге чылы өгөдөн бедик чүгөтө үш улаа консултация чоруткан. Чамдык учурутуу ажалдакчылар теорияны бот өөредилге-биле өөренип деп дамылап алган, өөренмейн турар чоруктар бар. Ийнигедип районун статистика артеминин начальниг өш Кибизов, чер тургучулук ажалдакчылар өш Лукьянов полит.экономика боттары өөренип деп бижип алган консултация келбес, боттары өөренмес болуп туралар.

Коммунисттерин болгаш партия кижигүтү өөс активтиг политиктиг өөредилгенин бар четкистерин чыдап дөш СЭКП райком болгаш партия өгө организацияларын боттут хейирлерин ап турар.

С. ОЧУР, СЭКП өтүр райкомуну пропаганда болгаш агитация кидизинин өгөдөкчиси.



Киев область. Белоцерковский колхоз ажал-агы институту улуг өөредилге ажал-агы чери болуп турар.

Чурукта: зоотехника факультетинин үшкү куруууну студентилери.

Школа темазынга

ТӨРӨЛДӨРНИН ДУЗАЗЫ

Тес-Хем районун Чыргаланды чеди чыл шкөөлөндө башкылар коллектив өөредилге чылымны бирги чартында өөредилге — кижигедилгелер ажалды бедик деңгелге тургузар дөш өгөдөн ажалдарын чоруткан. Оон түн-негизде бирги улугта бодарга өөредилгенин шымары өгөдөн бедик болгаш 86 хуу болган. Дүртүк классын өөредилгенин шымары 97 хуу болган.

Өөредилге чылымны бирги чартын дооступ, кышам каникулдар өгөдөн бергенде суурда чурттап турар ада-нелер шкөөлө чутайлап, түрмөк септелер чорударын ийнигедип. Бо ажалды төрөлдөр комитетин кижигедилер Н. Сувак, 3. Чурупан олар өш организациялар. Шкөөлө, интернатты чуп, чутайлары Т. Сувак, А. Мандыма, Долгар-Сырыг болгаш өскөр-дээ идеялык киришкенер.

Шкөөлөчүлөрдүн даштыкы-газын солун, хейлүт кыдыр организациялар дөш ада-нелер, башкылар С. Болтовская, Е. Монталби олар кышам ажалдаанар.

С. Масныр.

ЧАРТЫН ЧЫЛДЫН ТҮННӨЛӨ

Улут-Хем районун Арыг-Бажы чеди чыл шкөөлөндө 284 өөренчилер бар, а оларнын 95-жи күрүненин долу ханды-рымынган. Шкөөлөчүлөрдүн хей нурутуу «Сылдысчын», «Понорская правда» солундары чыгып алган. Класс башкыларынын учурутууа-биле кичөөлөрдөн даштык сүт-бараан фермаларында, электр станция-зында 18 экскурсияларын организастаан.

Өөредилге чылымны бирги чартында өөредилгенин шымары 87 хуу болган. Чамдык класс-тар болгаш тустус өрткөн башкылар бедик түннөлдөрдүн чеди алганар. Чыже, 3 класс-ка (учурутуу башкы Т. Кинма), 7 класска (учурутуу баш-

кызы Н. Ершова) өөредилгенин шымары бедик болган. Арыг-Бажы чеди чыл шкөөлө-нч башкылар коллектив учуруларын ажалдап, ажалды күш-ажыга белеткээр дөш чамдык ажалдарын чоруткан. Учуртуу классчылар класстарын, чурттап турар өөредилгени боттары ашпа-арыгтап, чуп туралар. Дараалында улугта өгөдөн назымлыларын колхоз бүдү-ругезинге кириштирерин көргөн.

Н. Будаков-оол. КУШ-АЖЫГА БИНАНТАР

Сүт-Хал районун Суг-Асында шкөөлөчүлөрдүн интернатта 120 үрүтүл бар. Олар шунтуу күрүненин долу хандырымынган. Интернатта ажалдап солун болгаш тегүт. Урутар чыгыс өгөдөн ишти ийлап назым-далыгтар.

Урутар чылым интернатка аш-такталып турган болза, ам шкөө-лөчүлөр боттары бүгү ажал-дарын кылып туралар. Интер-натта ады шалыччы эвеналар бар. Бир эвенә неделя ийинде бир доктаамал ажалды кылган туралар. Олар столовалга чөм белеткээр, интернатка шала чүтү, сүт узар, чунар бажыга идик-чүтү, мастерскаяга чазан-мыр, даарып. Эвенә бүгүтү учурутуулу. «Эң дөсө эвенә» деп шилчип чорутуу кымыл туку-тап алып дөш эвеналар аразында чырып калбарган.

Ол ийлап «Дөсө интернат-ка» деп кымыл туку база бар. Ону неделя ийинде үрүтүчү арыг шеве, үлөтөргө болган өрөөлө тыспыр. № 5 урутар өрөөлө (даргазы Сат Бичел) тукут хей удаа чазал алган. Интернатта чурттап турар урутар күш-ажыга бинактар. По-вар Ондар Тая урутарга аш-чөмө канчаар белеткээр өөредип турар. «Амданыч чөм» деп кичөөлөрдүн ам удаа организастаан.

Х. Монгуш.

Парлаттынмаан чагааларнын изи-биле

Чаз-Хал ортумак шкөөлөчүлөр директору өш Б. Ондарын кадрларын үнелер көрбөс, кайы хамаан чөк ажалдан үндүртүп чорутуу илерет, бедик корреспондент редакция-га бижөө. Ол дугайын редакция Чаз-Хал райкомго меделөөн.

Райкомун секретары өш Т.

Сюртукту редакция диннакчы болза, кадрларын үнелер көрбөс чоруктар өш Ондарга турган. Ур чыла ийинде шкөөлө ажалдан келген өш Е. Хоруншайны чыдаган чөк ажалдан үндүртүп турган, рай-кууском өш Ондарын шыгыны сагындырган, өш Хоруншайны ажалында катан кинрген.

Аныяк башкынын дуржулгазындан

Сүт-Хал районун Суг-Асында ортумак шкөөлө башкы Доржы Кы-сыгбай башкы учурулдо дооступ, башкылаа-а ийи чыл бооп турар. Оон башкылап турар ажал өөредилге талазы-биле дөсө класстарын бирээни бооп турар болгаш оон болуп районда өш ажалды, хей-ниги, мергекидип башкыларын бирээниге савап турар.

Башкы Дорж 1958—1959 өөредилге чылымда 4 «а» класска 24 урутарын үндүрүп алган, дуржулга-лык башкыларын дууламчы-биле ажалдап кинрген. Ол баштай-ла класска чорудар ажалдарын панын чорудип алган болгаш классын ийин ийлап алган. Оон-биле кады класска өөренип урутарын диннакчы тургусам, оларнын ада-нелери-биле танымал чуталашкан. Өөредилге өгөдөн өш өш өөредилгелер, чурумтук өөренчилерден класстын активин тургус-

кан, оларга класс ийинде чорутса чогутуу ажалдарын тусту-тустуа хуулап берилген. «Өөренчилерин сагын чорутуу чурумтук дугайында дүрүмү» болгаш «Өөренчилерден шкөөлө ийинде чыгыс аш негеттер дугайында дүрүмү» өөренчилерге белүт-бүлү ажал-биле та-ныштырып берген болгаш ол дүрүм-нөри өөренчилер бүртүтүп хажык чокка күтүдирин негеп турган, оон күтүдөрдүн чеди ап турар.

Класска өөредилге-кижигедилгелер ажалдарын панын чуртук чыла, улугунар, ажал, неделялар ажал-биле тургустууган болгаш ол панын өөренчилер-биле, ада-нелери-биле сүмөлөшүп, оларнын са-валын буулар кылгалаан.

Эш Дорж кичөөлө өш «Белеткээр» болгаш кичөөлөргө көргүтүп материалдарын ажалдары-биле кы-зыгарыштырмай, ажал-бүтү чурут-тары, схемаларын, таблица-ларын болгаш өскө-дээ материалдарын белеткээр ап, байлак өрттүтүлгелер өрттүрүп турар.

Өөредилгени өгөдөн кинргенде, ийнигедип орус дылга, күш-ажыга кичөөлө өөренчилерин билип бир дөш өс болуп берген-биле берген таварып келген, кичөөлө дуржулга-лык башкылар өштер Шовен, Тимофеев олар ажал дуулам-агалар, оон-биле кады ош кичөөлө-деринге олжурткан башкыларын сүмөлөшүп, башкылар чөвүленин шунтууларын саналар анаа улуг дөшкөч болган.

Эш Дорж пионер организация-зынын ролин улугу-биле үнелген болгаш класска пионер ажалыныч улуг кичөөлөргө угаандырган. Өөредилге чылымны өгөдөн өөренчилерин хей нурутуу пионер өс турган болза, ам өөредилге чы-лымны бирги чартында олар шунтуу пионерлер. Пионер оларын ол үрүтүчү олжуртуп, оларга солун беседаларын кылып келген. Библиотекадан номнарын алган, өөренчилерге номчулган база организастап турар.

Өөредилге-кижигедилгени өшкө-дөргө чүгө башкылар өс, харын база ада-нелер, төрөлдөр улуг ролду ойваар дөсө башкы ылап

болгаш болгаш ош боттандырып, ада-нелер-биле бижып харылаан тургусам. Ада-нелер-биле ажалды чорудар ол талазы-биле агы-агы аргаларын ажалдап, ада-нелерин, төрөлдөр активин хуралда-рын кылып, ада-нелерин боттарынын өг-бүзүлгө баары, оларын шкөөлө чазары дөш өскө-дээ хейирлерин ап келген.

Ийнигедип ада-нелер хуралын барык-а ай санында өрттирер, база ада-нелер-биле бедик беседаларын үрүтүп чорудуп турган. Чыже, өөредилге чылымны өгөдөн чамды өөренчилер бажыга берген оналаларын күтүстөйи баар, кичөөлө ному, кыдыраажы, дөш үжүтү аны бууду чөк келер та-варылгалар турун келген. Чамды өөренчилер кичөөлө орта олжуртуп, оон учурудан башкынын тайлы-бырын болгаш көргүтүп материал-ларын бижымы-биле ийнигедип ажал-байн баар чоруктар база тургулаан.

Бо таварылгаларда башкы база-ла ада-нелер-биле харылажып, төрөлдөр комитетинин дуулам ажалдап, шкөөлө-биле доктаамал харылажып ада-нелер өштер Шовен, Нам-оол, Бурбай-оол, Ортукан болгаш өскөр-дээ угаандырган өскө ада-нелерге чуталып берип турган. Кичөөлө өөренчилер-биле негизде кичөөлөрдүн база чорудуп, оларнын ада-нелерин кичөөлөргө олжуртутур хейирлерин ап турган, өш түннөлдөрдүн чеди ап турар.

Эш Дорж башкылар билип бөдө-деринин бир чыл хуусалыг куру-зун доостан болгаш бодунун башкы-лап турар ажалында орус дылды база башкылап турар.

Бо бүгүтүн соонда түнел кан-дыг болган? Бирги улугта багы өөредилгелер урутар тургулаан болза, ийнигедип түннөлдө багы өөренчилер чок болган болгаш өөренчилерин барык шунтуу өш болгаш кончуг өш демгелер-лиг болган.

Ам башкы Дорж дөртүк класс-чыларын бешти класска 4—5 демгелер ажалды бурун шилчидер дөш ажалдан турар.

Н. ЧЫРТАНПАН.

Малчынарнын күш-ажылын механизастаар биче габариттиг трактор



Москва область. Харьковский трактор заводуну белеткээр «Д-16» дөс биче габариттиг тракторун бүдүргөтө шенелдери «Горки-П» дөс оокоста чорудуп турар. Чаа трактор мал-ажылы-нын фермаларында хей күш үер ажалдарын механизастаар. Бо трактор өш өрткөн, өлгөр болгаш мал кышамаларын арыгаар, мал чөмөрин сөөрттүр.

Чурукта: чөмидилгелерин болгаш өскө-дээ чүбөтөри сөөрттүрүгө боду дүжүтүлөр тергегештиг «Д-16» дөс тра-ктор.

Фото Г. Никитини.

СЭТА-нын фотохрониказы.

Ажылчы чоннарнын хомудалдарын болгаш билдиринкинерин шийтпирлэрин чурумчудар

Күрүнө албан черлеринин проф-өвиле обкомуну чозоа чаз болуп өрткөн 3-кү пленум ажалчы чон-нарнын хомудалдарын, билдиринки-нерин шийтпирлер талазы-биле күрүнө албан черлеринин профес-сиз организацияларын чоруткан ажалында дугайында обкомун даргазы өш Козлованын иш-теория чуталашкан.

Профсоюз кижигүтү массаларын болгаш ажалчы чоннарнын хомудалдарын, билдиринкинери об-комго болгаш оон учуру организасталарында сөөгүтү үдө улам-на хей-биле кирип турар апарган база оларын шийтпирлер талазы-биле ажалдан өшөн өшкөөнүн кылеткелч демгелөөн.

Ийнигедип болза-дээ хомудал, билдиринкинерин өшкөдө чөдөр өөрен-ип көрбөс, оларын шийтпирлерин сөөгүтүлүп чызыр чоруктуу фактылар чамдык профсоюз-из организацияларында ам-дээ бар болуп турары пленумга илереткен. Чыже, күрүнө албан черлеринин профес-сизлерин Таны райком (даргазы өш Степанов) хамааты А. Лы-тинанын ажал төлөвүнүн дугайында өрткөн чылым май 5-те кинрген билдиринкинерин ажалда чөдөр харылап бербес. Ажалдан ийи өсөс үндүрткен дугайында Шур-мак библиотекамнын өргөдөлүзү турган өш Кучерованын хомуда-лын профсоюзун Тес-Хем райком (даргазы өш Шаткин) база-ла үр үдө шийтпирлер бербейн келген.

Иштика керектер министрствозу-

нуң область өргөдөлүн ажал-агы өргөдөлүн өш Козлованын тааныл Ботарованын үш ай дүрүтүндө байырлап болгаш даштыкы ху-ворде 561 шах ийинде ажалда-нын төлөвүнүн негиз билдиринки-нерин хандырып бербейн, харын ол кичөө өскө канды-бир хейир-биле харылаарын орданалып турган.

Чамдык албан черлери болгаш организациялар хамаатыларын ху-лаа аларын чуртун ажалда чөдөр таарыштыр дөштөйи аз-баан. Күрүнө бажымын область конторазынын өргөдөлүн өш Пан-ков келген кижилерин неделя-ийн катан, сүдө болгаш пиянда хуворинде, кечкенин 6 шактан 7 шакка чөдөр хулаа алып дугайында дуулап үндүргөн. Оон түн-негизде ол учурутуу ажалдар чөдөр чөдөр, оон бодунга үжү-жырын күткөн хамаатыларга биче өсөс берелер таварышкылап турган.

— Ажалдакчыларын кайы ха-маан чөкө ажалдан үндүр чорутуу чамдык учурутуу болжуртуп туралар. Улут-Хем райком өрткөн чылым дүрүтүндө 98 кижин, ол районун саң кылдып 11 чөкө-чүлөрдүн ажалдан үндүргөн чорук ол албан черлеринин учурутууларын кичөөлөрдө четтес ажалы болуп—деп, Улут-Хем районун. Күрүнө албан черлеринин профсоюз райкомуну даргазы өш Ныязов шунтуулаан.

Обкомунун социал-хандырыл-га кидизинин өргөдөлүн өш Са-

гамаков пленумга чүе чуталашкан. Күрүнө пенсияны алып өргөдөл хамаатыларга ажал стажын болгаш ажал төлөвүнүн дугайында шы-агыдаларын чамдык албан чер-леринин чөдөр учурутууларын харылаага чокка тыспыр турарын фактыларын айткан.

— Обкомуну белеткээр өргөдөлүн начальниг өш Жит-ков бир бажымыга 25 чыл дүрү-түндө ол ажалды чорудуп келген кыдыр шыныкта тыгынган. А керек чырында үш кижиле хей чылдарда обкомуну систематика бажылап ажалдаан илерет турар. Ажал стажын бол-гаш ажал төлөвүнүн дугайында ажалдакчыларга меде документалар тыспыр чорук чамды өскө-дээ ал-бан черлеринин учурутууларын талазында бар болуп турар—деп ордон чуталашкан. Күрүнени пен-сиянын алырунга холбашкан док-ументалар негиз кижилерге шы-агыла тыспырды шыгыны хынам-чы болуп учурутууларын ол негиз.

Пленумга ийнигедип 11 кижиле чүе чуталашкан, күрүнө албан чер-леринин профсоюз организация-ларын болгаш күрүненин чамдык албан организацияларын чонун негизде, билдиринкинерин шийт-пирлер ажалында улуг четкис-терин илереткен, оларын чылаарын негеп турганар.

Чуталашкан айтыртын тала-зы-биле пленум тодарай дөштөлдү күтөп алган.

С. ШАЛЧИМА.

Сонгукчуларын даштыкы кы-лап кижилерин кооркуусом белет-кен, оларын сургаалашкан кылган болгаш өскө-дээ организастыг белеткээр ажалдары коорайда чоруп турар.

Ол ийлап коорайда чамдык агит-пунктулар ажалын сөөгүтү үдө өшөн өшкөдө. Сонгукчуларга белеткээр Кызыл коорайда кидиз-не калбарып турар.

Ол ийлап сонгукчуларга баштай-гы организастыг хейирлерин дугайында ажалчы чоннар депутатта-рынын Кызыл коорай Советинин ажалында секретары өш Житков болгаш обкомунун оргинстру-тор кидизинин өргөдөлүн өш Зай-цев олар анаа кыска диннакчылар кылгалаан.

СЭКП Кызыл коорай январь 9-та коорайын албан организастыг, бүдүргө, өөредилге черлери-нин учурутууларын, партия орга-низация секретарынын бол-гаш местожар даргаларын чө-вүчү хуралын өрттирген. РОФСР-нин Дюда Советинге болгаш чер-чер Советтеринге бо чылым март 1-де болуп сонгукчуларга белет-кээр коорайда чоруп турарын бажымын дугайында СЭКП коор-

СОНГУЛДАЛАРГА БЕЛЕТКЕЛ

СЭКП Кызыл коорай январь 9-та коорайын албан организастыг, бүдүргө, өөредилге черлери-нин учурутууларын, партия орга-низация секретарынын бол-гаш местожар даргаларын чө-вүчү хуралын өрттирген. РОФСР-нин Дюда Советинге болгаш чер-чер Советтеринге бо чылым март 1-де болуп сонгукчуларга белет-кээр коорайда чоруп турарын бажымын дугайында СЭКП коор-

Пенсия тыпсыр документилерин шын кылыр

Пенсия алып өргөдөл ажалчы, албан-ажалчылар күрүнө пенсия-ны тыспыр болгаш төлөп бө-рин шын чорудар, ийнигедип ажалы стажын база ажал төлө-вүнүн документилерин шын кылды-рып, кижинин керек чырында ажал-дан үеи болгаш ап турган шалы-ны шын көргүстүгөн болжур өргө-жөк чутула, чүе диле ол ийи кол документилерден пенсиянын кем-чөм доктадыр шунт хамаар-жыр.

Бүдүргөлөрдүн, албан черлери-нин учурутууларын ажалы кижини күтөп алырда, үш кижини мур-нунда керек чырында ажалдан го-зин ийлаптып шын документилерин барымдалап тыгынган, күш-ажыг дөштөргө ажал стажын чүгөтө ий-дыл хынадыны кылгалаан сөө-лүдө ам кинр бижирин күрүнө пенсиянын тыспырына болгаш тө-лөп бөринин чурумуну дугайында дүрүмө берүлгөн.

Күш-ажыг дөштөргө үндүр дугайында СЭР Эвелединин Улус Ко-миссарларын Чөвү

Кийинки ажы-иш алдаржебиди турар.

100 хойлардан чылда 130—150 хураганнарны алыр арга бар
Мурнакчы хойжунун дуржулгазы болгаш хүлээлгези



ООРЖАН ЛОПСОНЧАП.

ам 192 хураганнар болгон, олар-
ның байдалы черле кончуг эки,
даштын ситен чип турар бо-ла
болгай.

Шынар-ла, даштыга үнө берген
көрүп турарымыска, хураган ка-
жазынын ажинде кезек көк ситен
салып каан, алаан хой хураганнар
ону шоолуг-даа чигея чүве чок,
чаражы кончуг дешилешкен турду-
лар.

— Бо хураганнарны июнь айда
бир кыргаш, жүзүн агарлап баш-
ка болур, ычтанган хойнуң бир чылда
ийи төртүрүн органиастаарга оң
чүгө саны көздөөр өвөс, а дүк
бүдүрерин көздөдиринге база уруг
курамырлар ол-дыр—деп эш Оор-
жак Лопсанчап чүгээлди.

Хойжунун бо бадыйталы-биле чөп-
шөрсөпсөс аргажок.

Амгы байдалы кандыгыл дээр-
ге, мурнакчы хойжу төрөөн хойларын
төрүвөөн хойлардан дүң аңгы кон-
дуреш, хүндүс база аңгы кадарып
турар. Чангыс хой кажазынын амгы
үгө, хой массалыг төрүп турба,
аңаа таарыштыр түр ийи үзүп ал-
ганы черле кончуг болун. Чүл дээр-
ге үш-дөрт метр хире үзүп дөрт чиге-
ге борбак ыштарын ийи уштарын-
га шала шаарарты дээр ыштар
кажаш, үш ийиңи шаараш хана-
лар кылып алган, кажазынын олар-
ның-биле үзүткен алган. Ычтанган
хойлар уругчу төрүп турар бол-
ганда төрөөн хойларын саны үр-
гүчү көздөп, төрүвөөн хойларын
саны көздөп турар. Ычтанган ка-
жазын аңаа таарыштыр төрөөн хой-
лар талзын чоорту алгымын, төрү-
вөөн хойлар талзын чоорту кызы-
рып турар, а кажан хойлар шуңу
төрүттерге ам ычтанган үзүткөр ха-
наларын ап казатар, оң дээр чок
апар. Ол ычтанган төрөөн хойларын
шала чоок оларда кадарар болган-
да оларын өрте кирип келеш, ху-
раганнарны өмкүрөш кажаалап ал-
ган турда ам төрүвөөн хойлар ка-
рип келер, ычтанган хойлар хо-
лушпас-даа, оларнын ажаалдыгына
кажыг-лаа шалтыс болбас. Харын-
даа төрүвөөн хойларын өрте өрте
аңгы үндүргөш, ырады кадарарына
кончуг өңтүг болуп турар.

Ооржак Лопсанчаптың бодалы-би-
ле алырга, мырнай чаш хураган-
нардан өлөөн дурга берген хура-
ганнарны аңгы тургузары-биле ху-
раган кажазынын үзүткен алыгы чу-
гула. Кажаа хорас, ычтанган
байдалы-биле оң ычтанганда ам
төрүтүгүн хураганнарны мында
сакмаштык төрүтүгүн үлөргөн
барымдалап, хураганнарны дөрт
үзүп алган.

Хойнуң ийи төрүтүгүн чөпчип
алыр дөш мурнакчы хойжу ам тө-
рөөн хойларын өрте чылдык нок-
брыдан өгөлөп адыштыргыла кы-
рип өгөлөй берген. Ол адыштыр-
гени чорударда кошкарларын чүгө
дүң хой-биле кады кажаалап тур-
дар, а хүндүс оларын аалга ап
калган, сула дөң ычтанган
өскө-даа сүзүгүнүг кемнер-биле эки
кемнери хүндүр. Кошкарлар ча-
гаарал, буукаланы дөш чамдыкта
оларын хойлар-биле кады өдөржө
база үндүргөш каап турар.

— Ноябрь, декабрь айларда өдөр-
жөргө кирген хойлар болза март
айны сөөлүрү, азы апрельдин
эгеринде массалыг-биле төрүп бөөр
болгай. Ычтанган хойларын ол үгө-
дө өдөржөргө кирибей, бир ай
хире дыштангыраш база-ла үстү-
дө ычтанган июль ай эгеринде өдөр-
жөшүрүп өгөлөй бээр-ле болгай—
деп хойжу биске чүгээлди.

Моон алгаш көргө хойнуң бир
чылда ийи катат төртүгүн органи-
астап болур арга черле бары ийден.

Бир тээ, хойнуң чылда ийи те-
рүтүгүн боттандырар чүве болганда



ООРЖАН БАЙМА.

одаларын шын шилип алыр болгаш чер-
ле күссөттинип болур-дур, оң
чөп ажылаар айтыргыла уруг ки-
чегейи салырынын чүгээлди
хойжу Ооржак Лопсанчап чүгээлди
турар. Оң-биле кады хой масса-
лыг төрүп турда сакмаштыктерин
ызымыла тургузар болгаш оларнын
ажылы харымсалганын бедилди,
хураганнарны олар канчаар хүлээп
ап, ажаап доруктуруп турарын зоо-
техниктерин талзыннан үргү-
чү контролдап, дузаалашып, сүмө-
жө берип турары чүгээлди деп савал-
ды ол кирип турар. Хой массалыг
төрүп бергенде хураганнар негери-
ден салгашыр, бир өвөс дөмөй-даа
болза хураганнын негизин өскө хой-
га салырга демгизи хоор, а ол ху-
раган негиз дилеп турда хой үе өрт-
төр болгаш хойну кадатче үндүрер
өйү чөпчип келер, ычтанган ыңгыт
хураганнар толур өп шыдабайн
баар ийикке азы чамдыктары өңи
эрттир хой өлөтөр, мындыг чүгөдөр
хураганнарнын өздөздөргө багай
болур.

Хойлар массалыг төрүп турда
оларын ийи үзүп кадарар, ажаар
апар-дыр, ычтанган ол үгө күш-
тү канчаар таарыштырып алырыл
деп айтырды дүрүм ботулар үнүп
келер. Эш Ооржак Лопсанчап дуза-
лажыры-биле аңаа колхозчу эш
Чүдүмүн артель баштаар чери өш-
төп каан, ол ычтанган мурнуңа кол-
хозчу өскө ажылынга ажаалап
турган эш Чоргаар-оолду база берип
каан, ол болза хой массалыг төрүп
турар үгөдө түр ажылаар үш ду-
гаар кадарып болуп турар, ычтан-
ган кодан хойнуң амгы ажаалгалы
кончуг өңтүг органиастаттыган.

А Ооржак Лопсанчаптың өг-бүлө-
ниң хөжөөн өзи, хоочун малчын
Ооржак Ыйма биле туру Дарый олар
ам сакмаштыкпен ажыдап турар-
лар.

Мурнакчы хойжунун ажылынын
эрткен чылда түндүгүрү ол боду-
нуң үстүндө хүлээлгезин бо чылдын
база-ла күссөдир шыдаарын чүгээ-
лди турар. Ол 1958 чылда 100 баш
төрөөн хойдаа 129 хураганнарны
алган.

— Түндүк чүл дээрге мал ажы-
дын хөгжүдөр талзын-биле, ылангы,
оң баш санын көздөдир, продук-
тулуун бедилер талзын-биле бүтү
чүртүгү-даа мурнуңа, бистик об-
дастың-даа мурнуңа чөп чыл дая-
нын салып турар сорулгаары

күссөдирине бодунуң шаам-биле
үлүгүнү кириер дөш 100 хойдан
130—150 хураганнарны бо чылдын
алдын хүлээнген мен, ол хүлээл-
гени күссөдир дөш бүтү хөгжүмү
салыр мен—деп эш Ооржак Лопсан-
чап чүгээлди.

Мурнакчы хойжу Ооржак Лопсан-
чап ам 57 харлыг. Хойжунун ам-
дыралынын төгүтүн бисе сонугу-
гаан бис. Оң бидингени болза, ка-
дайы Ондар Ыймы биле кады ол
панда, феодалдык Тыва үезинде
Ондарынын Сүрүн чагырыкчы ден
дүжүктө дүңа үр чалчалап че-
раанар. Октябрьдин социалист
Улут революциянын ачылында
Тывага национал-хосталгалыг рево-
люция тилээниң түнелинде олар
Бизымга алаан, үр, оң сонда Ча-
даанам дуржула станцияныга
чүртүп, ажычын болуп чоразанар.

Оң сөөлүгө боттарынын кызыл
күзү-биле мал азыраш, республи-
канын мурнакчы малчыларынын
бирөөниң санаттарып турган. Оор-
жак Лопсанчап боту 1930 чылдан
бээр Совет Эмгекчилер Коммунист
партиясынын кезигүү.

— Моон бо-ла амдыралымга
аңаа төгүдүг, өөрүңүг болгаш ка-
жаа-даа үтүндүрбөс бир уруг бо-
лушкун бар. Чүл дээрге, тыва үзе-
түн Совет Эмгекчилер составына
эки-тура-биле кирипн күзөң дил-
дөөн Тыва Арат Республиканың Би-
че Хуралынын VII Оңа сессия-
нын шийтирин ботулар 1944 чыл-
да (мычарда Чөөн-Хемчик районун
Баан-Тала сумузуңуң даргазын ту-
рган мен) тыва уругтун төлөдөр-
ниң составына кирип, Москва чет-
кеш, СССР-ниң Дөдү Союзинин
Президиумунуң хуралына олуржуп
турганынын кажаа-даа үтүс-тыр
мен, ычтанган Дөдү Совет Президи-
умунуң даргазын турган мөчөөн
Михайл Иванович Балынин-биле
кады тырттырган чүртүм бо-ла
болгай—дөш, эш Ооржак Лопсанчап
кончуг кааның өлөш чорутуу чу-
рун биске көргөстү.

Тыва араттар коллективтүг амы-
дыралдын артык хөгжүтүн билгеш
1947 чылда чер-черлерге колхозтар-
ны массалыг-биле тургузуп өгө-
лөш. Чөөн-Хемчик районунуң Баан-
Талага мычарда колхоз тургузары-
нын өгөлөкчиз болгаш оң баштай-
гы даргазы база эш Ооржак Лопсан-
чап болган.

Аас-кежиктиг, бай-шыдыгыр
колхозчу амдыралды болуңуң чүрт-
талгамыңдан хой-хөй чикектерге
Ооржак Лопсанчап өргөтүшүшкөн,
оң болуңга болгаш биске дүңа
өөрүңүг чүдүлери хөөрөп берге-
нин таалап дыңнаш, хүндүгү чаа-
гай ажы-ижинге ам-даа уруг че-
дишкениңерди болурун аңаа кү-
вөш, оң өг-бүлөңиң ишти-биле
байырлапкан, айттамышкан бис.

Дөшүтү хуу бадыйтарымыска,
Ооржак Лопсанчап, оң өг-бүлө-
ниң хөжөөн өзи Ыйма хой кажа-
зынче угулап даша-биле ылашта-
жыштылар.

Д. БАЙЫР-ООЛ.

Редакциядан. Хойжу Ооржак Лоп-
санчаптың мында бижиттинген дур-
жулгазын, ылангы хойну бир чылда
ийи катат төртүгүн оң органи-
астап турарын колхозтарын, совхоз-
тарын мал ажылынын талзын-биле
түскүй эртсемгелер, малчылар
болгаш өскө-даа кончукчулар ту-
гузалайып көрсөп, ол дугайында
боттарынын савал-оолын редак-
цияже чорударын дилеп тур.

Хүлээлгелерин күссөдип турар

Партиянын XII съездинге күш-
ажылы чедишкениңерди ужура-
жыр дөш социалист чарышка ал-
ган хүлээлгелерин Сүт-Хөл райо-
нуң «Бора-Тайга» көдө ажы-агый
артелинин малчылары боттанды-
рып турарлар.

1958 чылда 350 баш төртүгү
хойдан 360 хураганны менди өстү-
гөш, колхозтун ишти малына ду-
жаап берген хойжу эш Сүгөжиктин
коданында төртүгү 217 баш хой бар.
Оң хойдан ам 100 хой хураган-
наан, чаш хураганнарды чангыс-даа
хорамча чок, менди доруктуп турар.

Ирт кадарчым эш Давас кышын
үгөдө олар согуур сорулга-биле 465
баш ирт турар эки шынарлыг чаа
кажанын колхозчу тулугуларын
киржилгези-биле кара чыдар Туру-
луг-Сайырга тулуп дөзөөн. Эш Да-
ваа чааанда, кыштаанда чурттаага
башчыларын тулуп алган. Эрткен
чылдын 7 тонна ситенин база беле-
төп алган.

Артелиниң ажы-ишчилери чөдү
чылдын баштайгы чылы—1959
чылдын планын амгычылга бот-
тандырар дөш органиастат ажы-
дап турарлар.

А. СЕРГЕЙ.

Чылгычынын чедишкенин

Улуг-Хем районунуң Жданов ат-
тыг көдө ажы-агый артелинин
чылгычы К. Сентин-оол колхозтун
чылгычын оң ажы чыл иштинде
менди кадарып келген.

Чылгычы бо үениң дуржулуңуң
колхозтун чылгыч малын өстүрерин-
ге уруг рөзүлү ойноон. Сентин-оол
дүң баштайгы хүлээп алган беле-
ринден төртүгүнүн кулун бүрүтүн
өстүрүп алырын хүлээнген.

М. БИЧЕ-ООЛ.

Мурнакчы садыгжы

Сүт-Хөл районунуң «Ишкэн» кол-
хозта көдө малчын артелинин
эш С. Сат садып алычыларын
хүндүткенин ак-сеткилдиг күш-
ажылы-биле чөдип алган. Магала-
ның иштин, даштын арыг, ситиг
байдалга туртуруп, чүгээлди хере-
гелдиң барыяларын үзүткөдирбейн
турар. Садып алычылар-биле бы-
жыг харымсалыг ажаалап, олар-
нын негедө, херегелдин өөренип
көрүп турарынын түнелинде эш

Сат бараан садылгалынын ай,
каартал планнарны өрткен чылдын
үргүчү ажыр күссөдип келген.
1958 чылдын декабрь айда бараан
садылгалынын планын ол хуусаа
бетинде ажыр күссөткен.

Партиянын XII съездинге белес
кылдыр январь айнын планын 150
хуу күссөдир дөш мурнакчы са-
дыгжы ызымылаага ажаалап ту-
рар.

Т. МОНГУШ.

Номчукларнын бижип турары

Сүт-Хөл районунуң «Алдан-
Маадыр» колхозунуң хойжулары
1959 чылда малдын баш санын
өстүрөп дөш малдын чаш төлүн
чидирип чокка алыр хемчеглер-
ни чорудуп турар. М. Нилчин
чаа төртүгүн 86 хураган-
ны, О. Ортун-оол 135, О. На-
зын-оол 72 хураганнарны эки
доруктуруп турар.

Т. Монгуш.

Чөөн-Хемчик районунуң
«Октябрь 30 чылы» колхозунуң
хой фермазынын ажы-ишчиле-
ри хойнуң баш санын өстүрөп
болгаш продуктулуун бедилер
дөш кызымыккай ажаалап ту-
рар. Кадарчылар О. Лопсанчап
төрөөн 140 хойдан 157 хура-
ганны, М. Монге 150 хойдан
169 хураганны болгаш М. Меш-
пек-оол 120 хойдан 131 хура-
ганны менди алган, элзэн каш
хойлар ийистиз. Хой төрүп эг-
лзени-биле малчыларга немел-
дө күштү колхоз баштаар чери
берип турар.

Н. Машпак-оол.

Барыын-Хемчик районунуң
«Большевик» колхозунуң амгы-
чын айттар ажаанчызы Дамчыт-
та ам 76 айт бар, олар семис
шынар. Айт ажаанчызы Да-
мчыттын кызымаккай амылын
көлөз баштаар чери үнелеп
көргөш, ону каш удаа өртөктүг
чүдүлөр-биле шаңнаан.

О. Өктөк-оол.

Бай-Тайга районунуң «Найра-
л» колхозунда хой кадарчызы
С. Бадаа 63 харлыг. Ол хой
чылдарын иштинде болуңуң

Сүт-Хөл районунуң «Ишкэн»
колхозунуң аңчызы эш Дыр-
тын-оол чоокта чаа аңнап чо-
раш, адыг ижээниңге тава-
рышкаш, оон 5 адыгны өлүг-
гөн. Аңчы бодунуң тывынын
районунуң белектиг контролзын-
га дузаалаш, оң өртзөн алгы-
шан, шаңналын баса алган.

Х. Зрес-оол.

Чаа-Хөл районунуң Ленин ат-
тыг колхозунуң суурунун чоо-
гун чайын үер дыма үрзүн.

Элзэн өскөргөш суг үнүнүн
чамдын үрелген черлерин моон-
дактар ажаалап Ан-Туруг кө-
дөз Сөөди чорудуп турар. Чок-
та чаа 70 киши, 400 метр черни
моондактап чалдаан. Колхозчу-
лар Санзай-оол, Доржу-Лама,
Ханчун, Ненден олар мурнакчы
ажаалааннар.

С. Сотнам.

Бай-Тайга районунуң Сталин
аттыг колхозунуң хойжуу Ча-
ноо коданында төртүгү 342 хой-
нуң чаш төлүн бүрүн камгалап,
хөй бүрүтүндөн 2,5 м дүң алы-
рын хүлээнген. Баштайгы оол-
даан 42 хойдан 43 хураган
алган.

И. Доржу.



Ооржак Лопсанчаптын кадаалында төрөөн хойларын кыштаг чанында өйтөп чорутуу.

Фото С. Феоктистову.

Бизимдин төп-автосептелге мастерсказынын ажылынын
Е. Луккина СЭКП-ниң XII съездинге алдыр кылдыр бүдүрүгө
планын 150—160 хуу күссөдир, эки шынарлыг продукцаны
берип турар.

Чурунта: Е. Луккина автомашинанын кабынын сөптөн тура-
ры. Фото С. Феоктистову.

А. И. Микоянның АКШ-та чоруп турары

ДЕТРОИТ (СЭТА). Январь 8-тап өргөткөндө СССР-нин Министрлер Чөвүлүшүнүн Даргазынын Бирги ораакчысы А. И. Микоян болгон оңу үзүн кичилер Кливлендде Детроитке челе бергенер.

Детроит хоорай совет кижилерге үлгүлүүнү улуу төв, организас-таттыгын ажалчынарын болгон чүтүлүгү салым-улетпур бөлүктө-ринин хоорай болуп эки балдин-тир болуп турар деп, парлагга тө-лөөлөкчилерине кылган медегле-динге А. И. Микоян чүтүлгөн. Детроиттун чурттакчыларга сөг-кидин ханымыдан байыр чедире-сеп түр мен деп А. И. Микоян чү-түлгөн. Менде бир күнү бар—бис-тиң уластарымыстың аразымың дай-ым калган-даа болганын. Бүгү чүр-тарин уластары тайбың чуртта-зыннар.

Детроитка А. И. Микоян барыа хүнү бадыр америк автомобиль ү-етпүрүнүгү өз төвүнү заводтары-ны болгон лабораториялары-биле таныжып хүнөөн. А. И. Микоян шуут аэродромдан «Фор» компа-ниянын эрке-шнчилер төвүнчө чорупкан. Маана ош шнчилер сак-бырлары-биле болгон лаборатория-лар-биле тодоргай танышкан.

Эрке-шнчилер төвүн өөрпү турганынчө үзүндө А. И. Микоян болза чачым лабораториялар авто-мобиле үлгүлүүнү шуут хама-рылган чок чүдүлөр талымы-биле ажалдарын чорутуу турарычө кал-чөтөгөй салып сонугурган.

Оон соонда он улуу Форд заводтун мотор болгон чымыл салбырларын көргөн. Салбырларын шуужула шугуларын келип көргөн. А. И. Микоян ажалчынар-биле меде-лешкөөн. Ажалчынар-биле чам-дыктары ажалып каап, А. И. Мр-воинга четкилеп келген, оон хо-луң тутуулап, өскөлөр ажалдан тура-ла:

«Морлар!» деп сестерин чүтүлгөн тургулаан. Мотор салбырыга бөлүк ажал-чынар-биле беседа болгон. Тайбын-ны камгалаарынын херөөн калчаар көрүп турар саклар деп А. И. Мико-янын айтырымыга олар: «Ажал-чынар дайыма удуулар» деп ха-рымылаанар. Бөрүшүнүн жоосташ, корреспондентилерге А. И. Микоян-ның чүтүлгөнү: эки заводдур, ки-жилер оон артык эки-дир. Оларга чедиркинерин күзөп тур мен.

Хүндүс компаниянын топ адми-нистративтик бажыныга биче Ген-ри Форд А. И. Микоянның аллары дөш өргөнги шайлаа кылган, анда Каттышкан Штаттарын ав-томобиле үлгүлүүнү база Дет-роиттун салым-улетпур бөлүктө-риниң хөй төлөөлөкчилери олоруш-кулаан. Генри Форд-биле байыражып чарып тура А. И. Микоянның чүтүлгөнү: «Силеринң фирмалар-биле бистин чурттуулустан аразы-ма садыгжымынның эки ка-рылжаалары кезеке туруп турган. Ол чорук моон сонгаар-даа уламчы-лаан турар боор дээрленте идеген болур.

Автоаводтарын болгон эрке-шнчилер төвтерин А. И. Микоян-ның өргүлөп турганынчө үзүндө ону 100 кире корреспондентилер болгон чорук тиргачылары до-таамал өдөрпү чорозаннар, оларын аразына төп америка парлаганың улуу бөлүк база даштыкы кор-респондентилер чортулаан.

Бөжө СССР-ниң Министрлер Чө-вүлүшүнүн Даргазынын Бирги ора-акчысы А. И. Микоян, СССР-нин АКШ-та алчыны М. А. Меньшikov болгон А. И. Микоянның үдөн чо-руур кижилер Детроиттун салым-улетпур күзүлүгү дүштөк шай-лаалга олорушкан. Январын 9-та А. И. Микоян Чикаго хоорай-ге ужулуп чорупкан.



Кыдат Улус Республика. Сань-мынь кампалынын Хуанхэ кемде 1,1 миллион киловатт күчүлүгү гидро-электростанциянын тулуп турар. Тулутжулар платинааның адакым ка-дын тутарын доошукан.

Чурукта: тулут участогунда. Фото Ян Чень-ха.

Синьхуа агентилеги.

Кубанын чазаан хөй хөй чурттар хүлөөп көргөн

Даштыкы парлагга агентиле-деринң диндагыларын өзүлгөр ал-тыр, сөөлү хүнөргө чедир Куба-ның чаа чазан Каттышкан Араб Республикасынын, Бельгиянын, Гол-ландиянын, Англиянын, Франция-ның болгон Американын Каттыш-кан Штаттарынын чазактары хү-лөөп көргөн.

Кубанын чазаанын кемчелери

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Кубаның чаа чазан болууну чарааның «рекон-струкцияны болгон реформаларын программанын» талымы-биле элаан кемчелерин алган. Чижэ, чазактын бирги хуралынын сонда президент Урутинның диндагыны болза, кү-рүнениң черлерин 5—5 акр учас-токтарга үдэрин көрүп турар аграр реформаны чорударын болуп турар, ол черлерин ам бо үеле оларын ажалдан кылып турар фермерлерге—арендаторларга шилчилеп бөр. Чазаа орук тулутуң программанын база ажалдан кылган. Оон өскө база бир төлөшөл, ылангыя Орье-не мокута даг-руда үлгүлүүн хөг-жүдери чингедир.

Урутин чазактын составыга Гидо Бризантини камгалат минис-три, журналист Хосе Пардо Льяда-ны харылаа министрин кылдыр кийрген.

Ассамблея Пресс агентилелинин корреспондентилерин Гаванадан ме-дөөлөни болза, Батистаның бүгү дүжүметтеринин хуу банкыларга агар саннарын хаарын чаза болуп турар. Батистаны дүжаал бээрин Доминикан республикадан негээр болгон оон өзү-чүрүмүнү үзүндө үлгүлөткөн араатынчы чоруктары дөш шеритин кем-бүрүлүүгү кыл-дыр санааш, ону суула калыр деп чазаа база диндагыт.

Дерзин чоруктар үргүлчүлөп турар

ЛОНДОН (СЭТА). Суоффемде (Нор-фолк) ракетта баазанын тулутуна удуулаан үгөн чысаалдык ба-за бир ийи кижикчилерин кара-бажыга хоруткан. Чысаалдык оон еске ийи кижикчилер Дюн Оттерин болгон Филип Букуну ян-варь 5-те Нордикте кара-бажыга «турган, олар удуулаан, ам чар-лаар чорукту үргүлчүлөп турарлар. Чысаалга кийришкен дөш суула шилчилтирген ол кижилер шунтуу Англияга ракетта болгон адролуг чепсекти сайгара тургусканын ууу илгич чергетип чысаалдарга моон сонгаар кийришкен дөш хүлө-лөгө бөөрүндө ойталаан болгон харын оон орунга кара-бажыга артып калза дээр боор деп санааннар.

Ындыг хүлөлөгө ат салырыга судтун берген 7 хонук хуусалы январь 7-де төнгөн болгон чысаал-га кийришкен чамдык хөй-инти ажалдакчыларын, судтун негеле-диң күсөөлөрүнөн ойталаанарын ам база тулуп хорутууда деп турар. Оларын аразына адролуг дайыма уууу деңгээлин тодоргай кемчел-дерин алыр талымы-биле онза ко-митеттин даргалы Майлс Гейл, оон ораакчысы Хью Брок, шалжыны Майлс Скотт болгон өскөлөр-даа бар.

Бельги Конгозунда болушкуннар

БРЮССЕЛЬ (СЭТА). Леопольдиль-де Бельги конгоун административ-тиг төвүнчө январь 4-те болгон 5-те болгулаан халээшкенин баштайгы түнелгиде 30 негрлер өлүрткөн, чүс ажал негрлер балыг-латтырган. Месидежишкенин хоорайнын негрлер чурттап турар сезондун районнарын бирөөнчө, национал-хосталгалыг шикчөөшкенин кижикчилеринин хуралын чарлаан чөргө өөскүп түтүлгөн. По-лиция хуралды тардыр сызырың ораалдан, күштү чысаал кылдыр каттышкан оон кижикчилери шилтирилгү удуулааннар. Хоорайда чурттап турар ажал чок 50 муң негрлер каттыжым кирген чысаалчыларын хоорайнын негр чурттакчылары дөткөн турган. Ке-жөөлөктөй чалгаар шикчөөшкени бүгү хоорайны шыа алы берген. По-лиция оттуг чепсекти амылап ки-ришкен. Эрге-чачыргалар өң чоокку шериг баазаларында негеле шериг күштерин калдырткен. Хоорай-ның европа кезең шеригин күн-тедирген хайлааракы кемчелери дайны аксы камгалап хонганнар. 18 шак 30 минутадан өгөшкөн, өр-төтүнн 5 шак 30 минутага чедир кайталап шагын тургускан турган.

Дараамиди хүндө халээш-кенин улам калбарган. Даштар, уууу деңгээл-биле чепсектенген негрлерге уууу хоорайга, калдыр-ген уууу калдыртып, а ош ышкан танкалар, куяк автомобиль-дери-биле чепсектенген шериг кезек-терин дөткөн кийрген. Январь 6-да шериг кезектери негр сууларга ту-луп хорутуушканын организас-тааннар. Тус черин чонунуң иштин-дөй санын кижилер хорут-латтырган.

Бонтодо ол халээшкенин болу-шкуннарын дугайын бүгү бель-ги парлагга январь 6-да чачырар арга чок дүрөөшкени-биле динда-кан. «Ажал чокталыр чорук халээшкенин үгөнүнүн өзүлгү-ла чылдаанын ол» деп, Бельгиянын социалисттик партиянын органы «Пель» солун ол хүндө бижээн. Коммунисттик партиянын органы «Драпо руж», солун Бельги Конго-до болушкуннарын дугайын «Леопольдильде хан төгүшкүлүгү ме-сидежишкенин. Бельги эрке-чачыр-галар чысаалчыларын алып бо-лал турар» деп уууу эгелер ала-ча бижип диндагыт. Колоннадыг дайынын өөскүтүп чаладыр-биле ол бельги колонияга хамаарыш-пас өргөн тыпысрын чазактан со-лун негрлер. «Чаа алжыр дайы-ны бельги улус-даа, Конгоуну улус-даа күзөвейн турар» деп, солун түнөөн.

Брак африка колониязында бо-лушкуннар дегелер парлаггазын кичөөтөйин хаара туткан. «Таймс» деп англи солунуң бодалы-биле алыр ол дүрөөшкенин сенсация болуп турар. «Өскө районнара езу-лун негрлер (Африка—ред.) база-ла дүрөөшкөн турар, чүгө дээр өлөр Бельги Конгоун дүрөөшкени-биле хаара туттунган дилте быжыг чоруктуң шыаады кылдыр көрүп келгенер» деп солун уламчылап бижип турар.

Бельгиянын Компартиянын ор-ганы «Драпо руж» солун колонна-лизме уууу хөдөлөшкенин база-рынга бельги эрке-чачыргаларын ажаллаан күштерин буруу-шаны-шаан «кезекче-шаажаалдардан ко-лоннадыг дайында чедир—чачыс-базым... Ындыг болза-даа расиз-мниң идеялары-биле дүй бүртөггөн-ген колоннализаторлар чүгү-даа бодил турла оларын орадажымын-нары мырындай хөй. Конгоуну улус-ууу хамаарышпас чорукту чедип алыр деп бодунуң чүтүлүндөн ой-талааса—деп бижип турар.

Мароккода болушкун

ПАРИЖ (СЭТА). Франс Пресс агентилелин болгон Парижат парлаггазын медегел турарын өзүлгөр алыр, сөөлү хүнөргө дүргүзүндө Мароккоун конгү-чөөн талык районнарын (Риф) болгон Топ Атлас өкестары) төп чалзаа удуулаан ух черлерин аймакта-рынын үймөшкенин болуп турар. Ол тура халымынның тапты-ла бир ай бурунгар күрүнөгө уууу ажал-чорудулаа дөш бурунда-дымышкыга таварышкан Рабаттан дөш үгөн киж—жаанын чөв-лөктөн Лунис болган турар.

Мароккоуну конгү-чөөн талымы-да ол байла шындыг болуп турар, ынталаан Мохаммед хаан тура халышканын январьның 7-ниң хүнүгү 14 шактыга чедир тайбың амыдыралче шилчил болгон эрке-чачырганын чачырганыга кийри-ли-чө тускай кыгыгыг үлүргөн. Хаанын ол тускай кыгыгыгын болгон чагаанын тура халышкан черлерин деңгээлгө дөш ай-мактарга радиостанцияларын да-мыштыр диндагып турар болгон самалеттардан оскан-даа турар.

деп турганы Франс Пресс агентиле-линиң диндагымын тодоргай бо-луп турар.

Леопольдильде мери Тюрлер парлагга конференцияга чүгө чүтүлгөн турган, «Өзү, чүрүмү» катал тургузар талымы-биле хөдөлөшкенинчө десант шериглери ба-за кийришкен бадтыкан. Чыс-каалчыларын иштинде 300 ки-жи тулуп хорутаттырганын ол база минин ужурга таварышкан. Хоорайда «Өзү чүрүм» катал тургу-сунган деп эрке-чачыргалар балыг-кап турар болза-даа комедант ша-гы солутуулаан, полицейжилер болгон шериг кезектери хоорайнын кудумчуларын өргип көөрүгү-чүлөшкөн болуп турар.

Расалыг парлагга уууу негрлер-нин ол кичөөшкенин политиктиг хара-ктер чок ала-чачаар болууш-кун кылдыр көргөзөрин Бельги-нин барымы үлгүлүг парлаггазы орадажып турар. Ындыг болза-даа «Хамаарышпас чорук!», «Бана де-герезин!» деп кыгыгыг чысаал-чыларын аразындан үгүп турга-нын чамдык агентилелдер айтын турар. Франс Пресс агентилелинин корреспондентин «үймөшкени» тып-тын келгенн чылдаагызын авал-тешканнар, үсүлөжишкенин-нениң чылдаагызын бирөөн болза, «чонуну кымытанынчы бо-лал расалыг комедант чорук» бо-лур деп минин ужурга таварыш-кан.

Метрополида бельги эрке-чачыр-галар ол сөөлү болушкуннар-биле ылка дүвүргөн турар. Тургустулгай байдалы барымылаан чазактын баштыкчыны Эйленс Леопольдиль-де дүвүргөшкени-биле холбаштыр де-путаттар палатанын онза хуралын чымыллар дугайын чарлаан. Де-путат коммунист Гастон Мулен де-путаттар палатанын коммунист болууңуң өмүзөөшкөн интерпелля-ция кийрген, чазак болза Бельги Конгоунда болушкуннар дугайын, ол ышкан национал хамаарыш-пас чорукту анаа бөр дугайында Конго-ун уластарынын дүрүм өзүлгөр негеледерин ханылар соруга-биле чазак калдыг кемчелерин төлө-лөп турарынын дугайын чуртаа диндагыны ух интерпелляцияда негр турар.

Брак африка колониязында бо-лушкуннар дегелер парлаггазын кичөөтөйин хаара туткан. «Таймс» деп англи солунуң бодалы-биле алыр ол дүрөөшкенин сенсация болуп турар. «Өскө районнара езу-лун негрлер (Африка—ред.) база-ла дүрөөшкөн турар, чүгө дээр өлөр Бельги Конгоун дүрөөшкени-биле хаара туттунган дилте быжыг чоруктуң шыаады кылдыр көрүп келгенер» деп солун уламчылап бижип турар.

Бельгиянын Компартиянын ор-ганы «Драпо руж» солун колонна-лизме уууу хөдөлөшкенин база-рынга бельги эрке-чачыргаларын ажаллаан күштерин буруу-шаны-шаан «кезекче-шаажаалдардан ко-лоннадыг дайында чедир—чачыс-базым... Ындыг болза-даа расиз-мниң идеялары-биле дүй бүртөггөн-ген колоннализаторлар чүгү-даа бодил турла оларын орадажымын-нары мырындай хөй. Конгоуну улус-ууу хамаарышпас чорукту чедип алыр деп бодунуң чүтүлүндөн ой-талааса—деп бижип турар.

Мароккода болушкун

ПАРИЖ (СЭТА). Франс Пресс агентилелин болгон Парижат парлаггазын медегел турарын өзүлгөр алыр, сөөлү хүнөргө дүргүзүндө Мароккоун конгү-чөөн талык районнарын (Риф) болгон Топ Атлас өкестары) төп чалзаа удуулаан ух черлерин аймакта-рынын үймөшкенин болуп турар. Ол тура халымынның тапты-ла бир ай бурунгар күрүнөгө уууу ажал-чорудулаа дөш бурунда-дымышкыга таварышкан Рабаттан дөш үгөн киж—жаанын чөв-лөктөн Лунис болган турар.

Мароккоуну конгү-чөөн талымы-да ол байла шындыг болуп турар, ынталаан Мохаммед хаан тура халышканын январьның 7-ниң хүнүгү 14 шактыга чедир тайбың амыдыралче шилчил болгон эрке-чачырганын чачырганыга кийри-ли-чө тускай кыгыгыг үлүргөн. Хаанын ол тускай кыгыгыгын болгон чагаанын тура халышкан черлерин деңгээлгө дөш ай-мактарга радиостанцияларын да-мыштыр диндагып турар болгон самалеттардан оскан-даа турар.



Бижитиг-Хаа. Фотогүд С. Фоктистовуу.

2 бөрүнү өлүргөн

Эрлин районнуң «Чаа орук» кол-хозунуң хоочун аччылары Н. Ави-гай, К. Шовбун олар 2 бөрүнү өлү-

гөн болгон аччылар бөрү аңыаш-кынын үргүлчүлөп турар. Н. ОЛЕЙ.

Спорт ажылын сегидер

Талды районнуң «Тимлет» колхозунда спортка сонугургалдыг аныктар хөй. Ындыг турбуче, спорт ажылы ында сегивейн турар. Күш-культура болгон спорт ажы-лын организастаар талымы-биле ком-сомол организастааның секретары эш Алаш-оол чогуур кемчелерин албайн келген.

Спорт ажылын чорударын ком-сомолдарын хуралына чүтүлгөн-кан болза-даа эш Алаш-оол болгон

комсомол комитетинин кешигине-ри боттандыбайн турар.

Колхозу спортчуларын ортуу-га өрткөн бүдүн чыл иштинде кал-дыт-даа массалыг күш-культура ажылы чоруттуулаан. Спорт херек-селни дерип алырынга колхоз баш-тар чери база дуулашпайн келген. Көзө спортчулар күш-культура болгон спорт ажылын экижирин күзөп турарлар.

М. ДАДАР-ООЛ.

Колхоз спортчуларынын маргылдаазы

Бай-Тайга районнуң «Наймыр» колхозунуң аныктары болгон кө-дө интеллигентилери чаа чыл-биле хөй шыдыраа база бодалга маргы-лдаазы чоруткан. Оон түнелгиде чонка чаа үндүргөн.

17 салымшылардан Дойнуң кымга-даа уттурбайн тилөөн болгон биче калбарлуг боо-биле 40 санын аткаш үшүу черин эжелгөн.

М. Сарыг-оол 16, Хемер-оол 15 чар-тык санын алган дээр шыдыра-чыларга санаткан.

30 метр чөргө бодалга маргы-лдаазына 5 өк-биле 43 санын ат-каш, Балган бирги черин, Секи-оол оон чүгө чачыс сан чептес аткаш, ийги черин алган.

И. ХЕРТЕН.

Конькичилер үнүпкен

1959 чылда РСФСР-ниң коньки спортунуң талымы-биле бирги чө-дөш Чөөн Сибирь зоналыг мар-гылдаазы январь 17-де Иркутскиге эгелээр. Анза бистин областың Маннанковска улурун 8 конькичи-лери январь 10-да Кызылдан үнүшкен.

Кызылдың чымын коньки ко-манданын кийригилери: Ю. Та-буев, Г. Чашукина, Н. Суханов,

Ю. Сухов болгон херөөжөннөрдө Шангыр-оол, Г. Соловоя, Н. Кокте-ва, Борозина олар бистин областың адим камгалаар дөш кийриг.

Коньки спортунуң талымы-биле өрткөн чылгы область чемпиону Юрий Табуев команданың кийри-чилерин маргылдаага белеткөөн.

Редактор К. С. ШОЯГУ.

БҮР-нун камгалал министрствозунун төлөөлөкчизинин медеглели

ПЕКН. (СЭТА). Синьхуа аген-тиселинин диндагыны болза: Бе-гүн, январь 3-түн дүжүтүн бирги чартымын Пиньинь-да ортудукта туруп турар чактайшчы шериглер салгытчы-биле бистин Дэлэн ор-тудукта тайбың калзе сууру ар-тилдерин-биле боозаннар. Бооза-нынын түнелгиде хөй-хөй тай-бын чурттакчылар өлүрткөн болгон балылаттырган, оларын иштинде бичип уругтар база бар.

Бистин чурттуулуң бүгү уууу ол кем-бүрүлүг үлгүлөткөргө

шыгытчы-биле кичөөн. Кем-бү-рүлүгүлүгү шыгытчы шаажылаа чө-гөтүр турган. Ындыг болза-даа Пиньинь-да ортудукта турар чактайшчы шериглерин ол кем-бүрүлүгү үлгүлөткөргө шоолуг авер салгыт кедергей реакцияны илгеттер кылды болуп деп бодал-ларын барымылаан, бөгүн бис-тин Улусчу-хосталгалыг армиявын-тың Фудянь фронтуда артиллерия кезектери чагаай септилин илерет-кеш, оларга чогуур байдал-биле шаажылаады көргүсөөн.

Вьетнамның гидро тулугжуларынын тиилелгези

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнамның ин-формация агентилелин медегел турарын өзүлгөр алыр, Бак-Хуа-дай ирригация системанын кол-данымы ажалдан дугайын «Нян зан» солун бижип турар.

Узун дүртү 4 муң 300 метр ка-наалын тулутуң үш айдын биче-ле ажал үгөн мурунча эгелгөн тур-ган. Ирригация системанын тө-лөөлөкчизинин кол кезеке болуп ту-рар Кенан-Куан шилчүтүн тулутуң каналын тулуту-биле харуга бот-тандырып турар. Шилчүтүн тулутуң доозар чорук Кызыл хеминиң сууң доозар болгон 150 муң гектар ажал-шадлерин сугатар арганы бөр.

«Нян зан» солунуң бижип ту-

рары болза, Бапады ажалдар чо-рук экономика талымы-биле ажал-көтүр уууу-хуулаа болушкуну бо-лур, чүгө дээр оон чоогунда ту-рар мокулдарга ристин дүжүтүн бедирленте таарымчалыг садыларын ол канал чедирер.

Канаалы тулуп турар үзүндө 1550 кубометр чөр болгон даш ажалдарын күсөткөн. Тулутуң чорудуп турар черинге чедип келген премьер-министр Фам Ван Донг кыдат алчин Хө Вэй ир-ригация системанын тулар талымы-биле ажалдар ажаллап турар вьетнам ажалчынары болгон кы-дат техниктиг тускай эркемчилер-ге байыр чедиргенер.

„Улуг тулугнуң чурту“

ТИРАНА. (СЭТА). Албаниянын ажалчы чоннары болууну чүртүп улуг тулугну чурту деп алап ту-рар чөтүгү. Сөөлү 14 чылдарың дүргүзүндө чуртка чүс-чүс үлгүлө-р объектилери болгон муң-муң чур-талга бажынары туттуган. Эр-кен чыл-биле деңгээрге бо чылын тулут ажалдарын хөжөөлө 28 хуу көвүдээр. Улус ажал-агылыга чүгүдә ужуу-дуулаа 50 ажал бу-дүрүлгелерин тулутуң доозар ийи-ке азы эгелээр деп төлөвейн ту-рар. Көрбөшкө чөс-халз ажаллап кылдыр черлерге аргалакчынын уууу фабриказын, Тираваз хөмүр-лаш брикеттер фабриказын, бо чылым дүргүзүндә тулуп, ажал-лаа кийер. Мати биле Бистрица хемирде гидроэлектростанцияла-рын болгон Тиранада алу-чөм ком-бинатынын тулуту үргүлчүлөп турар.

Ыланды Мюэке, Тумани, Рос-ловек оргулаштарга меллоративтиг

ажылдар калбак хөмчөөлөргө чорут-тунар. Тулутжулар негаларын бо-лгон фрунтуларын боозааларын кылдыр 16 фабрикаларын, тууу-бү-дүрүр элгөн кам заводтарын болгон соодукчуларын, белги-вольтуң шугуунуң, база Марини-Мемалат хөмүр даш шахтазынын тулутуң ам удаас эгелээр. Албания-нын Дүрресте кол далай портун, а ол ышкан Влода цемент заводун, талкы бүдүрер ийи фабрикаларын болгон өскө-даа бүдүрүлгелерин чазартып талымы-биле уууу ажал-дар боттандып турар. Чаа тулутжу-га-негеттешер бүгү дерилгениң ба-рык шунтуу Совет Эвилелинде алыр. Бо чылын чурттуң чоңу 220 муң дөрөлчөин метр чуртталга шөлүн, хөй-хөй чаа школарын, культура бажынарын, кинотеатр-ларын, улустуң номчулга бажына-рын немей алырлар.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОНАНЫ: редакторуң 3—62, редакторуң ораакчынын, иштиги информация килдиниң 3—88, харысалгалыг секретарынын, культура болгон амыдырал килдиниң 4—98, партияжы амыдырал, пропаганда, үлгүлөп турар болгон транспорт, бөжө ажал-агыл килдестериниң 3—68, чагаа килдиниң база бухгалтерияның 3—65.